

Nr 183.

Av herr **Johanson** i Huskvarna **m. fl.**, om *ändring i gällande villkor och bestämmelser för den av staten utövade egnahemslånerörelsen.*

Då vid 1904 års riksdag frågan om ordnande av statens egnahemslånerörelse först förelåg i form av en kungl. proposition, föreslogs däri beträffande maximigränsen för värdet av jordbrukslägenhet, att detta skulle sättas till 6,000 kronor, och föredragande departementschefen framhöll i sitt yttrande till statsrådsprotokollet, att statens egnahemslånerörelse icke borde vara inskränkt till att främja bildandet av endast sådana mindre lägenheter, vilkas ägare för sin utkomst vore beroende av arbetsförtjänst utom hemmet, utan att rörelsen borde ha till uppgift att även skapa sådana lägenheter, å vilka ägaren kunde bliva fullt besutten. Riksdagen beslöt emellertid för sin del att sänka det föreslagna maximivärdet till 5,000 kronor. För bostadslägenhet fastställdes ett maximivärde av 3,000 kronor.

På grund av väckta motioner beslöt dock sedermera 1906 års riksdag att höja nämnda maximivärde för jordbrukslägenhet till 6,000 kronor och för bostadslägenhet till 4,000 kronor, och 1910 års riksdag höjde ånyo även denna gång i anledning av väckta motioner förstnämnda värde, nu till 7,000 kronor.

Vid 1912 års riksdag bestämdes med anledning av kungl. proposition i ämnet, att värdemaximum för obebyggd jordbrukslägenhet skulle fastställas till 8,000 kronor, för bebyggd jordbrukslägenhet till 7,000 kronor samt för bostadslägenhet till 4,000 kronor. Egnahemslån skall, då det är fråga om jordbrukslägenhet, utgå med minst hälften och högst $\frac{5}{6}$ av det med ledning av uppgjort köpeavtal, värderingsinstrument, brandförsäkringshandlingar, kostnadsförslag och andra tillgängliga handlingar av låneförmedlaren godkända värdet å jorden jämte därå befintliga eller för

uppförande avsedda byggnader samt, då fråga är om bostadslägenhet, med minst hälften och högst $\frac{3}{4}$ av samma värde.

Ovannämnda bestämmelser äro ännu gällande och återfinnas i kungl. kungörelsen den 13 juni 1908 angående förändrade allmänna villkor och bestämmelser för den av staten utövade egnahemslånerörelsen jämte ändring genom kungl. kungörelsen den 10 juni 1912.

Den grunduppfattning rörande egnahemslånerörelsens uppgifter, som departementschefen gjorde gällande vid avgivandet av den ovan omnämnda kungl. propositionen till 1904 års riksdag, nämligen att egnahemslånerörelsen jämväl skall söka skapa en besutten småbrukarestam, som ej för sitt uppehälle är hänvisad till lönearbete hos andra, synes oss till sin innebörd vara obestriddigt riktig. Man torde nämligen som regel kunna antaga, att egnahemsinnehavarnas intresse för att väl odla och sköta sin jord skall bli större, om de åt densamma få ägna hela sin arbetskraft och uteslutande därifrån hämta sin näring. På så sätt befordras också ett viktigt statsintresse, nämligen att skapa en så stor skara som möjligt av fria och självständiga jordbrukare, vilka alltid ansetts vara ett sunt och kraftigt samhällslivs största styrka.

För att detta ändamål skall vinnas, får emellertid maximigränsen för värdet av de egna hemmen ej sättas för lågt. Det vill också synas, som om den gräns, som år 1912 fastställdes, redan då var den lägsta möjliga. Sedan dess ha dock som bekant för varje år jordprisen stegrats, vilket icke minst gäller den jord, som är lämplig för småbruk. Samtidigt ha också byggnadskostnaderna och kreatursprisen högst väsentligt gått i höjden. Det torde kunna sägas, att ett småbruk svårigen kan nöjaktigt bebyggas med boningshus och för en intensiv drift nödiga uthus för mindre än omkring 6,000 kronor. Med nu gällande värdegräns återstår sålunda endast 2,000 kronor för inköp av jord och inventarier. Det är emellertid uppenbart, att i det närmaste samma åbyggnader kunna vara tillräckliga för större jordareal än den, som för nämnda belopp kan erhållas. Genom att bliva satt i tillfälle att inköpa tillräckligt mycket jord blir sålunda småbrukaren försatt i en avsevärt gynnsammare ställning med hänsyn till möjligheterna för honom att erhålla skälig avkastning av sitt jordbruk, än om han på grund av en för låg maximigräns nödgas inköpa mindre jordareal.

För att betrygga egnahemslånerörelsens framtid och på bästa möjliga sätt åstadkomma, att densamma blir till avsedd nytta såväl för egnahemsinnehavarna själva som för landet, är det därför enligt vår mening nödvändigt

att maximivärdet höjes så, att småbruken kunna bliva av den storlek, att de giva sina innehavare full sysselsättning med gårdens skötsel och garantera en visserligen knapp men dock tillräcklig utkomst på den egna torvan. Företages icke en sådan förhöjning, är det säkerligen fara för att det framtingas ett antal i förhållande till jordarealen överbebyggda egnahemslägenheter, vilka icke kunna lämna en avkastning, som gör småbruket ekonomiskt lönande.

Det synes oss därför vara nödvändigt att höja maximivärdet för jordbrukslägenheter med åtminstone 2,000 kronor, och i samband därmed torde på grund av stegrade byggnadskostnader jämväl värdet för bostadslägenheter böra höjas med 1,000 kronor.

På grund av vad vi sålunda anført, få vi hemställa,

att riksdagen måtte för sin del besluta den ändring i allmänna villkor och bestämmelser för den av staten utövade egnahemslånerörelse, att egnahemslån ej må utgå, där det beräknade värdet överstiger: för obebyggd jordbrukslägenhet 10,000 kronor, för bebyggd jordbrukslägenhet 9,000 kronor och för bostadslägenhet 5,000 kronor.

Stockholm den 27 januari 1916.

C. O. Johanson,
Huskvarna.

Bernhard Nilsson.

J. A. Jonsson.

Per Gabrielsson.

E. Räf.
